

BEKNOPTE WEERGAVE VAN HET GESPREK MET DE CHRONISCH ZIEKEN EN GEHANDICPATEN RAAD NEDERLAND EN DE TASKFORCE HANDICAP EN SAMENLEVING

Maandag 11 juni 2007

Willem van Oranjezaal: Ministerie van Binnenlandse Zaken

Aanwezig namens de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces

Dhr. F. Korthals Altes (vz), dhr. J.M. Barendrecht, dhr. B.K.F. Jacobs, dhr. C. Meesters, dhr. M.J.C. van der Wel, mw. M. Gonzalez (secretariaat) en mw. C. Laurent (secretariaat)

Aanwezig namens de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland (CG-Raad)

Dhr. P. Budding

Aanwezig namens de Taskforce Handicap en Samenleving

Dhr. S.M. da Costa

Aanwezig namens Viziris (Netwerkorganisatie van mensen met een visuele beperking)

Mw. M. van den IJssel

De voorzitter dankt de afgevaardigden van de verschillende organisaties voor hun komst en stelt de aanwezigen van de commissie voor.

1. Wat zijn de ervaringen van kiezers met een beperking in het huidige verkiezingsproces?

Uit onderzoeken blijkt dat er zich o.a. situaties hebben voorgedaan waarin stembureaus op het laatste moment verhuisd werden naar minder toegankelijke locaties, dat er onduidelijkheid bestond over de toegankelijkheid van stembureaus, dat er op verzoeken om informatie gereserveerd gereageerd werd door stembureaus en dat kiezers met een verstandelijke beperking onterecht geweigerd werden. Dit soort situaties komen volgens de organisaties voornamelijk voort uit onwetendheid. Zo zijn stembureauleden niet altijd op de hoogte van het feit dat zij kiezers met een lichamelijke beperking in het stemhokje mogen helpen. Het is ook voorgekomen dat een kiezer met een verstandelijke beperking door de voorzitter van het stembureau werd geweigerd.

2. Dient het verkiezingsproces zo ingericht te worden dat deze hulp niet langer nodig is?

De organisaties spreken een voorkeur uit voor een verkiezingsproces waarin kiezers zo veel mogelijk zelfstandig kunnen stemmen. Het uitgangspunt voor deze organisaties is dat iedereen kan deelnemen aan de verkiezingen.

3. De commissie overweegt te adviseren om stemmen in een willekeurig stembureau landelijk in te voeren. Per gemeente zouden er een aantal stembureaus zo ingericht kunnen worden dat zij toegankelijk zijn voor mensen met een beperking bijvoorbeeld m.b.v. aangepaste stemapparatuur. Hoe kijkt u hier tegen aan?

Uit onderzoek¹ blijkt dat aangepaste stemapparatuur door kiezers met een beperking positief gewaardeerd wordt. Echter, het gebruik van deze apparatuur dient vooraf aangekondigd te worden.

¹ Het rapport is door mw. Van den IJssel aan de commissie overhandigd

Informatie en instructiemateriaal dienen voor de stemming beschikbaar te worden gesteld. De organisaties benadrukken dat 12 tot 15 % van de Nederlandse bevolking een functiebeperking heeft. Het overgrote deel van deze groep brengt in het stembureau zijn stem uit. Er is bij de stembureaus echter vaak sprake van onkunde. Aangepaste stemapparatuur zou hier een uitkomst bieden. Voor kiezers met een beperking is het lastig om aan de andere kant van de stad te moeten stemmen.

4. Heeft u suggesties/aanbevelingen voor de toekomstige inrichting van het verkiezingsproces?

De criteria voor toegankelijkheid moeten vastgelegd zijn in de Kieswet. De stembureaus (locatie, inrichting, bewegwijzering) moeten voor iedereen toegankelijk zijn (de organisaties verwijzen naar de wenkenbladen voor de inrichting van stembureaus). Dat geldt ook voor de stemapparatuur (m.b.v. audio, voelbare knoppen). Een aangepaste stemmachine kan door alle kiezers gebruikt worden. Helaas worden deze machines door de gemeenten nu niet standaard aangeschaft, terwijl de extra kosten te overzien zijn. Voor rolstoelgebruikers is aangepaste stemapparatuur alleen - in de zin van auditieve aanpassingen - niet voldoende. Er zal tevens gebruik gemaakt moeten worden van verstelbare stemtafels.

Gemeenten moeten voorafgaand aan de verkiezingen informatie geven over de toegankelijkheid van stembureaus. De stembureauleden moeten goed geïnstrueerd en opgeleid worden. Er zijn tips voor stembureauleden beschikbaar, en in sommige gemeenten worden er bijeenkomsten georganiseerd. De houding van de gemeenten ten opzichte van kiezers met een beperking zal moeten veranderen. Verkiezingen worden niet jaarlijks gehouden. Daarom is het belangrijk dat de toegankelijkheid van de stembureaus in de draaiboeken opgenomen wordt.

Verstandelijk gehandicapten moeten in het stemhokje geholpen kunnen worden. Dat is nu niet toegestaan tot grote ontevredenheid van deze kiezers. Er zijn instellingen voor mensen met een verstandelijke handicap die zich bewust met verkiezingen bezig houden, maar over het algemeen ontbreekt er bij dit soort instellingen een beleid. Om de stemming door verstandelijk gehandicapten soepel te laten verlopen, zouden instellingen afspraken kunnen maken met het stembureau.

Kiezers met een beperking moeten in de gelegenheid gesteld worden om te oefenen. Kiezers met een beperking laten oefenen via het internet (zoals op de website www.steffie.nl waar men kan oefenen met een NS-kaartautomaat) wordt door de organisaties slechts als een aanvullende mogelijkheid beschouwd.

Websites moeten toegankelijk zijn (m.b.v. audio, braille). De organisaties benadrukken dat het een misvatting is dat blinden geen gebruik maken van het internet (en verwijzen naar de richtlijnen voor toegankelijke websites).

5. De commissie overweegt voor een beperkte groep kiezers een aparte regeling (bijvoorbeeld briefstemmen) te adviseren. Wie zouden hiervoor in aanmerking moeten komen en biedt de gehandicaptenparkeerkaart P hier uitkomst?

Volgens de organisaties bestaat bij het gebruik van de gehandicaptenparkeerkaart het gevaar dat er een groep kiezers uitgesloten wordt. De criteria zijn namelijk streng. Bovendien moet men door het proces van de aanvraag heen terwijl een kiezer alleen wil stemmen en geen behoefte heeft aan een parkeerkaart. De groep kiezers met een beperking is volgens de organisaties niet goed identificeerbaar. Uit angst voor stigmatisering vindt er geen standaardisering plaats. Er bestaat naast de gehandicaptenparkeerkaart tevens een WVG-verklaring (Wet Voorziening Gehandicapten, nu Wet Maatschappelijke Ondersteuning). Deze verklaring wordt door de gemeenten afgegeven. Echter, de

gemeenten hanteren bij de uitvoering van de WMO niet allemaal dezelfde criteria. Bovendien wordt een degelijke verklaring ook al afgegeven als het uitsluitend om een thuis te treffen voorziening gaat.

6. Welke manier van stemmen zou u voor deze beperkte groep kiezers aanbevelen?

De organisaties spreken een voorkeur uit voor telefonisch stemmen wanneer het gaat om ouderen en zwaar gehandicapten.

7. Wat acht u bezwaarlijker, het risico van ronselen (bij stemmen per volmacht) of het risico van beïnvloeding (bij hulp in het stemhokje)?

De organisaties achten de negatieve effecten van hulp ter plaatse kleiner. Bovendien moet ook de menselijke waardigheid in acht worden genomen.

Resumerend stellen de organisaties dat:

- alle stemapparatuur aan de toegankelijkheidseisen zou moeten voldoen;
- wanneer het gaat om de afweging tussen een volwaardige deelname aan de verkiezingen en (bijvoorbeeld) de problematiek van de compromitterende straling, het eerste zwaarder weegt;
- voor een beperkte groep kiezers (ouderen en zwaar gehandicapten) telefoonstemmen de voorkeur heeft;
- mensen met een beperking al op teveel terreinen in de compromissfeer terecht komen en er reeds bij de ontwikkeling van een stelsysteem rekening moet worden gehouden met toegankelijkheid.